

Het verhaal achter de deur

Een verkennende studie naar de toegevoegde waarde van true doors voor bewoners van zorginstellingen

© 2015, Trimbos-instituut.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

Colofon

Doelgroep

Voor iedereen die in de intramurale zorg werkt met ouderen met dementie of met psychiatrische problematiek en geïnteresseerd is in het creëren van een herkenbare en huiselijke omgeving voor bewoners.

Auteurs

Drs. Iris van Asch
Marijn Voorhaar, MSc
Drs. Bernadette Willemse

Financiering

true doors

Met dank aan

Alle familieleden, verzorgenden en vrijwilligers van locatie D'n Aok van Zorggroep Charim die hebben deelgenomen aan de interviews en locatiemanager, Mariëtte Foppen, teamleider Herma van Harten en de juryleden van MSD Care Awards 2014.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	
1.1 Wat zijn true doors?	5
1.2 Doel onderzoek	5
2. Methode	
2.1 Setting	6
2.2 Onderzoeksdesign	6
2.3 Participanten.	6
2.4 Procedure dataverzameling.	6
2.5 Analyse individuele interviews.	6
3 Resultaten	
3.1 Impact op bewoners en familieleden.	7
3.1.1 Thuisgevoel.	7
3.1.2 Oriëntatievermogen.	7
3.1.3 Stemming.	8
3.1.4 Herinneringen.	8
3.1.5 Privacy.	8
3.1.6 Sfeer.	9
3.1.7 Sociale interactie.	9
3.2 Impact op verzorgenden.	10
4. Conclusie	11

1. Inleiding

1.1 Wat zijn true doors?

De true doors zijn opplakdeuren met de afbeelding van een voordeur van een vroegere woning van iemand die nu in een zorginstelling woont. Een voordeur staat vaak symbool voor een bepaalde periode uit iemands leven of een plek waar iemand met plezier gewoond heeft. Wanneer deze persoon naar de zorginstelling verhuist, kan een deur uit het verleden als het ware “meegenomen” worden naar de nieuwe woonomgeving. True doors ontwikkelde de true door in 2014, om bij te dragen aan een herkenbaar gevoel van thuis wanneer een persoon in een zorginstelling komt wonen.

Voordat de true door wordt geplaatst, gaat iemand van het True doors team met de bewoner en/of een familielid in gesprek over woningen waar hij of zij positieve herinneringen aan heeft. Dit kan bijvoorbeeld de plek zijn waar de persoon is opgegroeid of het huis waar hij of zij met een partner heeft gewoond. Van het huis naar keuze wordt de deur gefotografeerd. Hier wordt vervolgens een brandvertragende kunststof print van gemaakt, die op de voordeur van de bewoner in het zorgcentrum wordt geplakt.

Soms is het niet mogelijk of wenselijk om een afbeelding van een vroegere woning te gebruiken, bijvoorbeeld omdat de bewoner geen goede herinneringen heeft aan zijn vroegere woning of het huis niet langer bestaat. Dan bestaat de mogelijkheid voor bewoners om een true door te kiezen uit een door de zorgorganisatie gemaakte selectie.

1.2 Doel onderzoek

Om een eerste indruk te krijgen of de toegevoegde waarde van de true doors die True doors voor ogen had bij het ontwikkelen ervan, ook in de praktijk ervaren wordt, is het Trimbos-instituut begin 2015 een verkennend onderzoek gestart op zorglocatie D'n Aok, onderdeel van Zorggroep Charim te Veenendaal.

2. Methode

2.1 Setting

D'n Aok is een gesloten locatie met een BOPZ-erkenning (Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen). De locatie bestaat uit twee woongroepen, een groep met negen ouderen met dementie en een groep met negen ouderen met psychiatrische problematiek. In maart 2015 hebben 15 van de in totaal 18 bewoners een true door ontvangen. Hieronder vallen tevens twee tweepersoonskamers, met elk één true door voor de twee bewoners van de kamer. Familieleden van drie bewoners hebben geen toestemming gegeven voor deelname aan het project. Deze familieleden hadden de indruk dat hun familielid geen baat zou hebben bij een true door, omdat zij zich in een vergevorderd stadium van dementie bevinden.

2.2 Onderzoeksdesign

Er is gebruik gemaakt van individuele face-to-face en telefonische interviews met familieleden, verzorgenden van de bewoners en vrijwilligers die werkzaam zijn in D'n Aok. Het betrof een semi-gestructureerd interview van maximaal een half uur.

2.3 Participanten

Aan de interviews namen zes familieleden van bewoners en veertien zorgprofessionals en vrijwilligers van D'n Aok deel. De groep met familieleden bestond uit kinderen, broers, nichten en schoonfamilie van de bewoners. De groep zorgprofessionals en vrijwilligers* bestond uit een teamleider, twee EVV-ers (Eerst Verantwoordelijk Verzorgenden), zeven VIG-ers (Verzorgenden Individuele Gezondheidszorg), drie hostessen en één vrijwilliger. Beide groepen zijn schriftelijk benaderd met de vraag of zij mee wilden doen aan de interviews. Voorafgaand aan het onderzoek ontvingen alle deelnemers een informatiefolder met informatie over het project.

2.4 Procedure dataverzameling

De interviews vonden drie weken na installatie van de true doors plaats. Er zijn drie interviewdagen georganiseerd en deze vonden plaats op zorglocatie D'n Aok. Tevens was er de mogelijkheid om deel te nemen aan een telefonisch interview op een zelf te bepalen tijdstip. Van de face-to-face interviews werden, bij toestemming van de geïnterviewde, geluidsopnames gemaakt. Voor de telefonische interviews gebeurde dit niet. De interviews zijn uitgevoerd door twee onderzoekers.

2.5 Inhoud en analyse individuele interviews

De onderzoekers stelden tijdens het interview vragen over verschillende vooraf vastgelegde onderwerpen: thuisgevoel, oriëntatievermogen, stemming, herinneringen, groepsdynamiek en sfeer op de afdeling. Tevens was er ruimte om andere topics die tijdens het interview naar voren kwamen, te bespreken. Na afloop werkten de onderzoekers de interviews met behulp van de audiobestanden en schriftelijke aantekeningen uit. Vervolgens zijn de uitgewerkte teksten van de interviews gecodeerd. De thema's die naar aanleiding van deze codering naar voren zijn gekomen staan beschreven in de resultatensectie.

** Omwille van de leesbaarheid wordt de groep zorgprofessionals en vrijwilligers in de rest van het rapport "verzorgenden" genoemd.*

3 Resultaten

3.1 Impact op bewoners en familieleden

3.1.1 Thuisgevoel

Verzorgenden geven aan dat zij het idee hebben dat een aantal bewoners zich meer thuis is gaan voelen op de woongroepen sinds zij een true door hebben gekregen. Dit zou volgens hen kunnen komen doordat een voordeur de bewoners het gevoel geeft een eigen huis te hebben in plaats van een kamer op een woongroep. Het is de verzorgenden opgevallen dat sinds de installatie van de true doors er meerdere bewoners zijn die hun kamer omschrijven als *“mijn huisje”*.

Ook herkenning van een deur uit het verleden draagt volgens sommige respondenten bij aan het thuisgevoel van de bewoners. Een verzorgende vertelt hierover:

“Een bewoner was vaak bozig, agressief en onrustig. Hij zocht steeds naar huis en stond dan bij de buitendeur te kijken wanneer hij weg kon gaan. Nu hij een true door heeft met een afbeelding van zijn oude deur, gaat hij rustig naar zijn kamer, omdat hij die nu herkent als ‘thuis’.”

De familieleden geven niet aan dat zij merken dat hun naaste zich meer thuis is gaan voelen na het plaatsen van de true door.

3.1.2 Oriëntatievermogen

Verzorgenden geven aan dat voordat de true doors geïntroduceerd werden, alle deuren hetzelfde waren en de kamers van de bewoners daardoor van buiten erg op elkaar leken. Er hingen wel foto's van de bewoners of een andere afbeelding naast de deuren. Dit zorgde volgens de verzorgenden wel voor wat herkenning, maar desondanks was het voor een aantal bewoners niet eenvoudig om de weg naar hun kamer te vinden.

Verzorgenden en familieleden merken dat een aantal bewoners zich beter kunnen oriënteren in de gangen sinds de true doors zijn geplaatst. Bepaalde bewoners vroegen voorheen regelmatig aan het verzorgend personeel waar zij heen moesten om naar hun kamer te gaan. Het valt de verzorgenden op dat dit nu een stuk beter gaat sinds de komst van de true doors. Deze bewoners kunnen nu beter onderscheid maken tussen hun eigen woning, die van een ander en openbare ruimtes zoals de toiletten. Er zijn bewoners die nu recht op hun kamer aflopen en hardop zeggen: *“Ja, dit is mijn kamer”*.

De invloed van de true doors op de oriëntatie van bewoners is met name opgevallen bij de bewoners met dementie. De bewoners met gerontopsychiatrische problematiek konden over het algemeen al voor de plaatsing van de true doors goed hun weg vinden op de gangen.

3.1.3 Stemming

Verzorgenden en familieleden merken op dat de true door een positieve invloed heeft op de stemming van bewoners. Een familielid vertelt:

“Ik denk wel dat mijn zus lekkerder in haar vel is gaan zitten na plaatsing van de true door. Ik constateer een algemeen gevoel van welbevinden bij haar en ik denk dat de persoonlijke touch van de deur daar zeker invloed op heeft gehad.”

Een verzorgende vertelt dat sommige bewoners aangeven blij te zijn met hun deur en dat het haar opvalt dat zij vaker glimlachen als ze teruggebracht worden naar hun kamer. Verzorgenden en familieleden van bewoners met gerontopsychiatrische problematiek geven aan dat het voor deze bewoners erg belangrijk is dat zij inbreng hebben gehad in de keuze van hun deur. Zelf beslissingen kunnen nemen vinden zij erg belangrijk. Doordat zij volledig achter hun keuze van de true door stonden, genieten zij openlijk van hun deur en laten zij merken er trots op te zijn.

Familieleden geven aan dat de true doors ook op hen een positieve invloed hebben. Ze vinden de deuren mooi en ze zorgen voor een vrolijke, huiselijke sfeer.

3.1.4 Herinneringen

Verzorgenden geven aan dat een paar bewoners zich bij het zien van hun true door kunnen herinneren dat zij in het verleden achter deze voordeur gewoond hebben. De deur roept dan ook herinneringen aan vroeger op. Sommige verzorgenden geven aan dat zij de true doors ook bewust hebben gebruikt om met bewoners herinneringen op te halen. Tijdens een van die gesprekken gaf een bewoonster aan dat haar deur vroeger een andere kleur had en inmiddels overgeschilderd is. Bij een paar ouderen en hun familie riep het zien van de voormalige voordeur een emotionele reactie op. Een verzorgende vertelt:

“Een mevrouw schoot bij het zien van haar true door een beetje vol, omdat ze haar oude huis in (...) herkende. De deur deed haar weer aan vroeger denken.”

Sommige familieleden geven aan dat zij zelf meer over het verleden zijn gaan praten, omdat ook zij herinneringen hebben aan het vroegere adres. Als zij hierover spreken met hun naaste, merken zij dat dit helpt om samen herinneringen op te halen.

3.1.5 Privacy

Verzorgenden vertellen dat er bewoners zijn die na de plaatsing van de true doors aan het personeel hebben gevraagd of zij een slot op hun deur kunnen krijgen. De woningen in deze zorginstelling zijn echter voorzien van een slot. Maar volgens de verzorgenden willen deze bewoners de deur nu ook graag daadwerkelijk op slot doen. Zij denken dat dit komt doordat zij sinds zij een true door hebben, hun kamer meer als een eigen huis zijn gaan zien in plaats van een kamer in een zorginstelling. Eén van de bewoonsters doet nu daadwerkelijk haar deur vaker op slot als zij haar woonruimte verlaat terwijl zij dit eerder niet deed.

Verzorgenden geven aan dat een bewoonster graag naar haar kamer wil als ze verdrietig is en behoefte heeft aan privacy. Het lukt haar nu beter om zich even terug te trekken als zij hier behoefte aan heeft doordat zij haar kamer dankzij de true door gemakkelijker zelfstandig kan vinden.

3.1.6 Sfeer

Volgens de verzorgenden is de sfeer op de gangen sinds plaatsing van de true doors gezelliger en huiselijker geworden. Ze merken op dat het net is alsof men door een straat wandelt en dat de gangen nu niet meer 'zoals een ziekenhuis' ogen. Ze zijn van mening dat de woningen van de bewoners nu een stuk persoonlijker zijn geworden en dat dit zowel door de bewoners, als de verzorgenden en familieleden, als erg positief wordt ervaren. Een verzorgende merkt hierover op:

“De sfeer op de afdeling is nu gezelliger, knusser en veel meer “eigen”. Het oogt een stuk huiselijker, niet meer zo koud en kil. Ik heb tot nu toe alleen nog enthousiaste verhalen gehoord van de verzorgenden en familieleden.”

De verzorgenden hebben gemerkt dat voornamelijk bewoners van de gerontopsychiatrische woongroep zich uiten over de sfeer in de zorginstelling sinds de true doors geplaatst zijn. Bewoners geven aan de gangen erg mooi en gezellig te vinden.

3.1.7 Sociale interactie

Het is verzorgenden opgevallen dat twee bewoonsters sinds de installatie van de true doors, regelmatig samen over de gang wandelen om de deuren te bekijken en erover te discussiëren. De deuren geven deze dames dus aanleiding tot een gesprek en stimuleren in het ondernemen van een gezamenlijke activiteit, in dit geval samen wandelen.

Familieleden geven aan dat zij nu af en toe met hun naaste door de gangen wandelen om de true doors te bekijken. Hun naaste vindt het dan bijvoorbeeld leuk om deuren met elkaar te vergelijken en te beoordelen. Ook familie zelf beleeft er plezier aan om dit samen te doen.

3.2 Impact op verzorgenden

Hoewel de true doors in eerste instantie zijn ontwikkeld om bewoners van een zorginstelling zich meer thuis te laten voelen, geeft een groot deel van de geïnterviewde verzorgenden aan dat zij zelf ook een positieve invloed van de deuren ervaren.

Verzorgenden merken op dat de true doors niet alleen de bewoners, maar ook henzelf helpen zich te oriënteren op de gangen. Doordat de deuren nu veel uitgesprokener zijn dan voorheen, is het voor hen makkelijker om een bepaalde bewoner te linken aan een bepaalde deur. Dit werkt onder andere faciliterend bij het naar bed brengen van bewoners.

Ook is het verzorgenden opgevallen dat zij nu vaker aankloppen bij een bewoner, voordat zij de woonruimte binnengaan. Dit was voor de plaatsing van de true doors minder het geval. Dit komt volgens hen doordat de true doors meer het gevoel geven een persoonlijke woning van iemand binnen te gaan. Hierdoor respecteren zij de privacy van de bewoners ook meer. Tenslotte ervaren sommige verzorgenden dat de true doors bijdragen aan het plezier dat ze hebben in hun werk. De huiselijke sfeer en het persoonlijke karakter van de deuren spelen hier voornamelijk een rol in. Een verzorgende gaf aan trots te zijn op haar werkplek:

“De woningen zijn nu veel persoonlijker, hierdoor hebben de bewoners veel meer een eigen identiteit. En ik vind het er erg gezellig uitzien. Ik ben echt trots op mijn werkplek en ik vind het ook leuk om de true doors aan andere bezoekers te laten zien.”

4. Conclusie

Dit verkennende onderzoek laat zien dat true doors binnen een woongroep voor ouderen met dementie en psychiatrische problematiek een positieve impact kunnen hebben op de bewoners. Door de true doors kan men zich meer thuis gaan voelen op de woongroep, zich prettiger voelen en de kamer meer als een “eigen huisje” gaan beschouwen. Ook kunnen true doors leiden tot een sterker gevoel van privacy; iets waar, sinds de true doors geïnstalleerd zijn, een aantal bewoners maar ook verzorgenden zich meer bewust van zijn. Daarnaast lijken true doors invloed te hebben op het oriëntatievermogen waardoor de bewoners makkelijker zelfstandig hun woning terug kunnen vinden.

De deuren zetten tevens aan tot een gesprek met de bewoners over hun verleden of tot een gezamenlijke activiteit, zoals een wandeling door de gangen van de zorglocatie. Dit is een belangrijke bevinding, aangezien uit de Monitor Woonvormen Dementie* blijkt dat herinneringen ophalen met bewoners (reminiscentie) relatief weinig gebeurt, terwijl juist dit een bezigheid blijkt te zijn met een positieve invloed op het welbevinden van bewoners.

De vraag is hoe ervoor gezorgd kan worden dat bewoners zoveel mogelijk baat hebben bij de true doors. Een handleiding voor verzorgenden en familieleden met handvatten om met bewoners naar aanleiding van de true doors in gesprek te gaan over vroeger zou bijvoorbeeld de kans kunnen vergroten dat er meer met bewoners gereminisceerd wordt.

** Willemse, B.M., Wessel, C. & Pot, A.M. (2015). Monitor Woonvormen Dementie. Trends en succesfactoren in de verpleeghuiszorg voor mensen met dementie. 2008-2014. Utrecht: Trimbos-instituut.*

Om meer te weten over true doors ga naar
www.truedoors.com

 MSD
CARE Award
winner 2014